

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Toviša
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatelj je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10⁻ K
pol leta 5⁻ „
četrt leta 2⁻50 „
posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljnja avršenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Toviša
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prilagodna številka „Učiteljskega Toviša“ izide 25. septembra t. l.

Vojna.

ZVEZA SLOVENSkih UČITELJEV IN UČITELJIC NA ŠTAJERSKEM

pozivlja v svoji IV. okrožnici vsa okrajna učiteljska društva, da darujejo iz svojih blagajnic za »Rdeči križ« ter priporoča članom, da zastavijo vse svoje moči v prid dobrodelnim napravam, v prid domovini.

OLAJŠANJE BEDE.

Na zadnji seji se je deželni odbor Kranjski razgovarjal o predlogu deželnega odbornika dr. Trillerja, naj se spriče nepričakovanim zaprekom zoper uveljavljenje soglasnega deželnozborskega sklepa na regulacijo učiteljskih plač in glede na dejstvo, da je za to regulacijo dano pokritje v deželnem proračunu za leto 1914, dovolj takoj vsemu učiteljstvu brez izjeme najvišja, t. j. 25% draginjska doklada. O tem jako umestnem predlogu se bo sklepalo na prihodnji seji, ko bo predložen deželnemu odboru finančni efekt takega eventualnega sklepa. — Ker je velika večina učiteljstva itak že deležna 10%—25% draginjske doklade, bi dr. Trillerjev predlog gotovo ne zahteval niti četrtinke kredita, ki je vpostavljen v dež. proračunu za tekoče leto za izboljšanje učiteljskih plač, in zagadelj je pač opravičeno upanje, da bo deželni odbor predlogu pritrčil ter v tem vsaj deloma odpomogel veliki bedi učiteljskega stanu v teh težkih časih.

ZOPETNO NAMEŠČENJE V VOJNO SLUŽBO POKLICANEGA UČITELJSTVA.

Poseben odlok naučnega ministrstva urejuje vprašanje zopetnega nameščenja vseh onih oseb, ki so spadale v civilni državni službi pod naučno ministrstvo v provizoričnem nameščenu in so sedaj vpoklicani k aktivni vojaški službi. Glasom tega je preskrbeti, da bo takim nameščenem v slučaju vrnitve iz vojaške službe mogoče zopet nastopiti svoja prejšnja mesta in se imajo taka mesta le interimis-

tično zasesti. Ako bi pa pri kakem vpoklicanih vstop na prejšnje mesto bil nemož, se mu mora po možnosti podeliti drugo enakovredno mesto, ali pa se pri namestitvi prostih službenih mest v prvi vrsti nanj ozirati. Ta naredba, ki se tiče suplentov, asistentov ter provizoričnih učiteljev strokovnih in srednjih kakor tudi ljudskih in meščanskih šol, dalje pismarniških pomočnikov in pomožnih slug vseh učnih zavodov, bo gotovo razveselila vse v vojni se nahajajoče provizorične nameščence, ker jim je v slučaju vrnitve porok za zopetno nameščenje.

NAGRADE ZA BERILA VOJAŠKE VSEBINE.

Od c. kr. ministrstva za dež. brambo v sporazumu s c. kr. ministrstvom za bogočastje in uk razpisani natečaj za nagrade, da se dobe dobra berila za otroke v starosti od 10—14 let, se je z ozirom na nastale izredne razmere začasno preložil. Novi rok za vložitev rokopisov, kakor tudi čas priznanja nagrad se svoječasno razglasi.

ŽE SEDAJ SE SPOMINJAJTE NAŠIH PREZEBAJOČIH VOJAKOV.

Mnogo tisočev naših vrlih in nenestršenih bojevnikov stoji na mejah severa in vzhoda. Zapustili so najdražje, da varujejo svojo domovino pred sovražnikom, ki je zmožen povzročiti vsako grozovitost. In vendar pozabljajo mnogi, ki so odhajajoče vojake blagoslavljali in jim želeli srečno vrnitev iz sovražnikove dežele, da preži še hušji sovražnik; sovražnik, proti kateremu se je nemogoče boriti — zloglasna ruska zima! — Izkusnja Napoleona pred 100 leti uči tudi nas, da je ruska zima nevarnejša od ruskih topov. Četudi nihče ne misli na pohod v te nepriljudne kraje pozimi, vendar bodo stali naši vrli vojnaki na straži v ledu in snegu ob meji. Zato je naša dolžnost tem junakom, ki se z žrtvovanjem vsega svojega bitja bijejo za domovino in našo svobodo, olajšati kolikor je mogoče težko našo in jih varovati pred strašnim mrazom. Ker ni mogoče od danes do jutri preskrbeti toplih obleke, zato prosimo prav lepo, da vsak pomaga pri izvrstitvi te velike naloge. Gotovo je že vsak žrtvoval »Rdečemu križu« trohico, vendar trdno upamo, da ljubezni in skrb

za naše vojake ni pojenjala in vsak skrbi tudi za one rad, ki sicer neranjeni izvršujejo, izpostavljeni vsem neprijetnostim ledene zime, svojo težko dolžnost. Za vsak dar smo hvaležni, naj bo volna, predmeti pleteni iz volne (snežne čepice, dokolenice, nogavice, ogrevalci kolen, jopiči, telovniki), koci in druge tople odeje, toplo blago itd. Taki predmeti naj se blagovoljno poslani v cesarja Franca Jožefa azil, kjer se bo oddalo predmete v izvršitev onim, ki ne morejo žrtvovati volne itd., ampak hočejo brezplačno delati. — V Idriji bodo učenke pod nadzorstvom učitelje spletle za vojake nogavice.

OBREKOVANJE JUGOSLOVANSKIH VOJAKOV.

Kor. urad poroča: Vojni minister je dobil sledeče brzojavno poročilo: Z ozirom na neugodne sodbe, ki so jih razširjali inozemski časopisi pred izbruhom vojne o načinu, kako bo postopalo naše moštvo jugoslovanske narodnosti, mi je v posebno zadoščenje, da morem opozarjati na vzorni nastop pred sovražnikom in na dejanja sijajne hrabrosti dalmatinskih polkov Grof Lacy št. 22 in domobranskega pešpolka Gruž št. 87. — Wurm fcm.

HVALA NAŠI ARMADI.

Vojni tiskovni urad javlja uradno: Uspehi naših čet pri dosedanjem vojevanju so vzvišeni nad vsako hvalo. To velja posebno glede konjenišva naše vojske in obeh deželnih bramb, ki je sedaj v ospredju akcije, ki sta delali čudeže hrabrosti. Tuđi naši letalci so imeli priliko, da so se odlikovali s posebno srčnostjo in važnimi uspehi. Čete črne vojske so se obnesle tako, da je bilo nadvojvodi Frideriku v povod za odlikovanje cele vrste črnovojnikov. Po zaslugi ukrenjenih odredb je oskrbovanje čet neoporečno in zdravstveno stanje povsod jako ugodno.

ODPOSILANSTVO PRAŠKEGA VSEUČILIŠČA NA BOJNO POLJE.

Kakor poroča korespondenčni urad, odpohle praško vseučilišče dve eskurziji na bojno polje, eno na jug, drugo na sever. — Profesor bakterijologije dr. Ghron se poda po naročilu ministrstva za notranje zadeve v svrhu epidemične službe na jug. Higienik nemškega vseučilišča, profesor Bail, je odpotoval v sprem-

stvu docenta Weila in dr. Späta z vojnimi laboratorijem na severno bojno polje.

VELIKODUŠNI DAR.

»Korespondenz Wilhelm« poroča: Neimenovan dobrotnik je izročil poslancu vitezu Pautzu znesek 100.000 K za vojnopomožne stvari na Štajerskem. Vit. Pautz se je glede uporabe tega zneska sporazumel s cesarskim namestnikom Claryjem.

ŽIVIL BO DOSTI.

Koresp. urad poroča iz Budimpešte: Ravnatelj deželnega agrikulturnega društva, Julij Rubinek, se bavi v listu »Köztelek« z vprašanjem, ali bo produkcija monarhije za slučaj, da bi se vojna zavlekla, zadostovala za potrebe prebivalstva. Rubinek prihaja do zaključka, da bo zadostovala, ker se ljudje v konzumu omejujejo in ker si dobiva del naše vojske živila v sovražnikovi zemlji. Glede preskrbe z mesom in monarhiji ne bo težko. Zadosti bo tudi pšenice in rži, zlasti ker obetajo nadomestila za ljudsko prehrano — krompir in krompir — bogato žetev. V Avstriji prehrana ne bo trpela, tudi če bi trajala vojna še več mesecev.

MINISTRSTVO ZA JAVNA DELA ZA PRESKRBO DELAVCEV.

Kor. urad poroča: Pod predsedstvom ministra za javna dela, Trnke, je zborovala te dni interministerialna konferenca, ki se je pečala z vprašanjem novih državnih stavb za brezposelno delavstvo. Dela se bodo oddala, upoštevajoč sedanje gospodarske razmere.

NEVARNOST KUŽNIH BOLEZNI ZA VOJNE.

Deželni sanitetni inšpektor na Češkem, vladni svetnik dr. Kulhavy, je podal v razgovoru z nekim časnikarjem nastopne izjave: V najbližjih krajih, kjer se odigrava vojna, so se sicer v zadnjih časih pojavile infekcijske bolezni, toda le sporadično. Nevarnost grozi le od tistih sovražnih čet, ki so bile ob mobilizaciji poklicane iz najoddaljenih krajev, o katerih nimamo posebno v zadnjih časih nikakih zanesljivih poročil. Tu pa nam prihaja v prilog počasna mobilizacija teh držav, tako da so inficirani vojniki brzkone že na potu oboleli. In gotovo bo poveljstvom teh

LISTEK.

† Josip Svetina.

Imeli smo jih — vrhu gore hrast, Zupančič.

V prijaznem zavetišču, obdanem s srednje visokimi griči, nedaleč od Višnje gore leži vas Žaljna. Vasica je mirna in v jesenskih dneh se ti zdi otožna, melanholična. Ljudstvo pa je zdravo, trdno in pošteno ter spominja s svojo poštenostjo na davne čase, nepokvarjene in tihe v svojem žitju.

V tej vasi je živel, deloval za ljudski blagor in trpel rajni Josip Svetina, mož jeklenega značaja in blagega srca, kakršnih se dobi v sedanjih časih malo.

Naj zapišem naslednje vrstice njemu v spomin in drugim v vednost, kakšnega človeka so imeli med seboj. To se mi zdi potrebno, zakaj rajni je bil tako tih in miren in je živel tako samotno, da ga je poznal, oziroma dobro poznal le ožji krog njegovih prijateljev.

Rodil se je v Knapovšah na Gorenjskem leta 1861. kot sin rudarskega nadzornika Valentina Svetina Knapovš sedaj ni več — v onih časih, ko so tam kopali

svinčeno rudo, je zrastle par hiš v oni ozki prijazni dolini pod Sv. Jakobom, kjer teče bistra in mrzla Ločnica, ki se izliva nedaleč od vasi Sore v reko Soro. Sedaj stoji tam vas Trnovec, zakaj zaradi pomanjkanja svinčene rude je tačasni lastnik jam zapustil oni kraj. Rod Svetina pa izhaja iz Javornika, oziroma iz Koroške Bele na Gorenjskem, kjer je še sedaj več ljudi enakega imena.

Ne bi se pečali toliko z rojstnim krajem rajnega, ko ne bi vedeli, da ravno rojstni kraj vsakega človeka vpliva na njegov značaj, ki se da potem v marsikaki potezi razložiti in pojasniti. Drugič pa pišem to tudi zato, ker je rajni neprestano hrepenel z vso ljubeznijo po rojstnem kraju v trdnem prepričanju, da mu postane v letih mirno zavetišče. Žalibog, ta leta niso prišla, smrt ga je ugrabila sredi dela v drugem kraju, na Dolenjskem.

Mladega Josipa je poslal oče s šestim letom v ljudsko šolo v Škofjo Loko, ali kakor pravijo tam ljudje, v Loko. Učil se je pridno in po izvršeni ljudski šoli je šel v Ljubljano v realko. V petem razredu mu je nenadoma umrl oče, in sedaj se je reklo priti kar najprej do kruha in pustiti nadaljnje študije v realki. Tehnika je bila za Josipa izgubljena.

Prestopil je v učiteljšče pod ravnatelja Hrovata. Tam so mu bili učitelji pokojni vitez Gariboldi, Celestina, Linhart, Praedica i. dr. Meseca julija 1880. l. je napravil na omenjenem zavodu maturco z dobrim uspehom in je dobil provizorično mesto v Smarji pod Ljubljano, kjer je bil po dveh letih tudi definitivno nameščen. V Smarji, kjer je deloval devet let, se je tudi oženil z Alojzijo Smrekarjevo. Iz tega zakona so bili trije otroci: Alojzija, Srečko in Stanko. Prva dva sta umrla kmalu po rojstvu, tretji je ostal in piše te vrstice.

L. 1889. je bila razpisana učiteljska služba na enorazrednici v Žaljni. Rajni Josip je prošil za to mesto, dobil ga je, in družina se je preselila v Žaljno. Komaj tri leta je bil Josip na novem mestu, že ga je zadela težka udelec, ki ga ni mogel preboleť dolgo, dolgo vrsto let. Umrla mu je ljubeča žena Alojzija v starosti komaj 24. let in mu zapustila sina edinca. Na mesto žene in gospodnje je stopila njegova tašča, ki je bila pri njem do svoje smrti.

Po taščini smrti, po devetnajstih letih vdovstva se je Josip poročil v drugo s Franjo Šemetovo. Iz tega zakona sta dva otroka, Franja in Marija, ki živita.

L. 1909. se je ustanovila v Žaljni dvo-

razrednica, in rajni Josip je prošil za me-

sto nadučitelja, ki ga je tudi dobil. Iz stare šole, kjer je deloval celih dvajset let, se je preselil v novo, za katero se je toliko trudil.

Iz stare šole pa je prinesel s seboj kal bolezni, ki se je razvijala neprestano v njegovem drugače močnem in trdnem telesu. Ni jadikoval, samo postal je otožen in žalosten, ki je videl, da ga moti v njegovem vztrajnem delu bolezni. Dolgo časa ni hotel pripoznati, da je bolan in je delal neumorno in vestno, kakor prej, ko je bil še čil in zdrav. Nenadoma, prav v kratkem času pa so mu opešale moči in bil je prisiljen prositi dopusta. Dobro se spominjam, kako silno, skoro trmasto se je branil tega dopusta, dokler ga nismo domači direktno prisilili, da je prošil zanj. Dobil je dopust, desetmesečni dopust, vstevši julijske in avgustove počitnice. Dopust — postojte prijatelji in pomislite: Po tri desetih letih truda in trpljenja se je zbal mož desetmesečnega dopusta! In v svoji nesebičnosti je še premišljal, če ga ni do dali. Ta dopust ni bil zanj dopust. Trpel je, ko je videl, da ne more več učiti svojih otrok, ki so ga imeli vsi radi kakor svojega očeta. Zdravje se mu je nekotiko izboljšalo. Komaj je to spoznal, že je nadaljeval svojo prekinjeno trnjevo pot.

armad ležeče na tem, da se te boleznine zanesejo med njih lastne čete, s čemer bi bila zmanjšana njihova delovalna sila. Vzlic temu pa vendar ni izključena možnost, da se boleznine zanesejo tudi k nam. Tu mislim posebej na vjetnike, ker so našim četam prekinjek cepljene kože in je naša sanitetna služba v vojski izborna organizirana. Pri tem pa je važno, da ujetniki, preden prihajajo k nam, absolvirajo dobo inkabacije. Vzlic temu se pripravljajo intenzivne odredbe v prepredenju širjenja infekcijskih bolezni. Te priprave se sicer otežujejo s tem, da je znatno število zdravnikov odšlo v vojno službo. Bojazni pred širjenjem epidemičnih bolezni — tudi če bi se zanesel k nam — niso tako velike, ker so se od leta 1866, ko je razsajala pri nas kolera, ki je zahtevala mnogo žrtev, razmere izboljšale nam v prilog. Prve vse je rasla inteligencija in ni ga boljsega sredstva proti infekcijskim boleznim, nego visoka stopnja civilizacije. Razentega se je izboljšalo naše sanitetstvo, tako da je širjenje kolere v Pragi izključeno. Edino glede severne Češke ima dr. Kulkavy bojazni, ker tam še ni prodrlo cepljenje koz in kjer bi lahko nastala epidemija koz. Dr. Kulkavy pozivlja občinstvo, naj ima trdno zaupanje v sanitetne organe, in če stori vsakdo v tem pogledu svojo dolžnost, potem je izključeno, da bi se tudi za vojne širile infekcijske bolezni.

VOJNA PRAVILA.

Po dolgih bojih med posameznimi državami so se končno vendar pripoznala ta vojna pravila:

Bojišče je vse ozemlje vojskujočih se držav, kolonije in napol svobodne države. Izvzeti so le nevtralizirani kraji in ozemlja. Nevtralizirani so: Dunav od Brajle do izvija, dalje reki Kongo in Nil v Afriki, pokrajini Faucigny in Chablais na Savojskem, Sueški in Panamski prekop in hiše, kjer je »Rdeči križ«.

Vojevati se smejo le organizirani vojniki. Civil. prebivalstvo se ne sme ganjati. Udeležba civilnega prebivalstva pri bojevanju je nedopustna.

Parlamentarji so nedotakljivi. Le če se jim dokaže, da izrabljajo svojo nalogo v pozvedovalne namene, se smejo kaznovati. Znamenje osebe, ki se pogajajo s sovražnikom, je bela zastava, ki jo spremlja običajno trobentač ali bobnar. Parlamentarji ni treba sprejeti.

Špijon zapade prejemu sodu in je po kratkem sodnem postopanju ustreljen. Sodnik more biti v tem slučaju vsak vojaški poveljnik. Ločiti pa je treba od špiona pozvedovalca, to je onega, ki javno, v uniformi ali v aeroplanu pozvedujejo o namerah sovražnika. Če se te ujame, so vojni ujetniki in se jih ne sme kaznovati.

Vojna sredstva. Haška konferenca je prepovedala: 1. uporabo strupa in zastrupljenega orožja; 2. neprijatelja zavratno ubiti ali raniti; 3. ubiti ali raniti sovražnika, ki se je vzdal ali ki se ne more braniti; 4. izjavo, da se ne bo nikomur prizanašalo; 5. zlorabo znakov in zastav neprijateljevih, bele in pa zastave »Rdečega križa«; 6. prepovedano je siliti državljanke neprijateljske države, da se udeležijo na direktni ali indirektni način vojne proti tej državi; 7. prepovedano je brez nujne potrebe poškodovati ali vzeti imetje neprijateljevim podnikom.

Osebito je prepovedano rabiti takozvane dum-dum krogle, to je take, ki se v človeškem telesu deformirajo ter povzročijo posebno bolestne in nevarne rane.

Oblegati in obstreljevati se smejo le trdnjave ter ona mesta, kraji, poslopja, ki se branijo. Obstreljujoči ima dolžnost, da

po možnosti prizanaša poslopjem, ki so namenjena službi božji, znanstvu, umetnosti ali humanitarnosti, osobito pa bolnišnicam. Oblegani morajo v to svrhu izobesiti na dotičnih poslopih primerna znamenja (bele zastave i. p.).

V zavzetem mestu pleniti, je strogo prepovedano.

Vojni ujetniki uživajo v modernih časih posebne pravice. Ujetništvo jim ne sme škoditi niti na življenju, niti na zdravju in imetju. Za poizkušen ali izvršen beg ne smejo biti kaznovani. Ako se jih proti častni besedi odpušči v domovino, potem niso le sami dolžni se vzdrževati vsakih nadaljnih sovražnosti proti odpuščenemu jih neprijatelju, temveč tudi njihova država je dolžna, da jih k nadaljni vojni službi proti dotičnemu neprijatelju ne sili.

V neprijateljevo deželo prodirajoča armada si pridobi z zasedanjem (okupacijo) sovražnega teritorija posebne pravice.

Prava oblasti, oziroma gosposke preidejo v njene roke, prebivalstvo ji dolguje poslušnost, ne pa zvestobe in okupacijske oblasti nimajo pravice zahtevati od prebivalstva zasedene dežele takih služb, ki jih je smatrati za neprijateljske napram lastni domovini. Okupacijska armada sme pobirati seveda tekoče davke, nalagati kontribucije (posebne denarne varščine) in izvrševati revkizicije (davščine v naturalijah). Polastiti se sme tudi v javnih blagajnah zasedene pokrajine se nahajajočega državnega denarja neprijateljevega in, vkolikor je to potrebno ali koristno, tudi drugega neprijateljevega državnega imetja. Privatna last pa je v vojni na kopnem (drugeče je to v vojni na morju) principialno nedotakljiva.

Kadar je premirje, tedaj so prepovedane vse direktne sovražne operacije. Dovoljeno pa je, tekom premirja pomnožiti svojo armado, jo izpopolniti ter preskrbeti vse potrebno za njeno aprovizacijo. Premirje konča, ko poteče dogovorjen rok, ali da se premirje odpove. Končno konča tudi premirje, če ga násilno krši eden nasprotnikov.

Poveljniki vojskujočih držav imajo pravico sklepati posebne vojne dogovore. **MADŽARI IN DRUGE NARODNOSTI NA OGRSKEM.**

Živimo v času največjih bojev, kar jih je kdaj imelo avstrijsko cesarstvo. Boj je to, pri katerem je treba zbrati vse moči. Z zvestobo, ki je sovražnike naše monarhije močno začudila, so se vsi narodi zbrali okrog cesarske zastave in šli v boj. Madžari znajo to dobro ceniti in pohitili so, da nemadžarskim narodnostim vsaj v skromni meri pokažejo svojo hvaležnost. Naučni minister Jankovitch je sedaj sredi vojne in ob urah najhujše napetosti izdal naredbo, s katero se ureja ljudskošolski pouk v jezikovnem oziru. Zaukazal je, da se na državnih ljudskih šolah za nemadžarske otroke uvede v prvih dveh šolskih letih njih materni jezik kot učni jezik, v drugih dveh letih pa naj bo dotični jezik pomožni jezik pri pouku v madžarsčini. To je sicer malo, ali nekaj je vendar nekaj začetek, iz katerega se utegne v mirnejših časih kaj več razviti, in vsekako dokaz, da izkuša ogrska vlada celo v vojnem času pospešiti sporazumljenje med narodi, zavedajoč se pač, da sloni moč države na sporazumljenih narodih, ki jih družijo ena misel.

JUNAŠTVO NAŠE ČRNE VOJSKE.

Z Dunaja poroča korespondenč. urad: Več poročil z bojišča je slavilo junaštvo naših črnovojnikov. »Wiener Ztg.« poroča, da je cesar že dovolil, da se smejo poleg črne vojske tudi tirolska in predarlska črna vojska in tirolski deželni strelci uporabljati izven države. — Med junaškimi črnovojniki je tudi mnogo učiteljev.

O začetku šol.

»Wiener Zeitung« piše: Od merodajne strani poročajo, da šolski pouk v Avstriji ne bo zaradi vojne prekinjen. Na ljudskih in meščanskih šolah se bo pouk začel ob normalnem času. V mestih, kjer okoliščine ne dopuščajo, da bi se vršil pouk na vseh ljudskih šolah, se bo uvedla v posameznih poslopih dopoldanska in popoldanska šola. Tudi srednje šole se bodo pričele ob normalnem času, kjer pa okolnosti tega ne bodo dopustile, se bo pouk za nekaj časa odložil. — Naučni minister je ukazal, da se otvorijo ljudske in meščanske šole kakor vsako leto tudi letos 15. septembra.

Uradno se razglašča, da stoji naučna uprava načeloma na stališču, da zahteva resnoba časa, naj se ljudski pouk in ljudska vzgoja ne omeji vzlic vojni, dasi je mnogo učiteljev pri vojakih in mnogo šolskih poslopih porabljenih za druge namene. Vlada hoče, naj se pouk začne ob navadnem terminu, če to okoliščine le kolikaj dopuste, zlasti na ljudskih šolah. V takih krajih, ki leže daleč od bojišča, bo zlasti z uporabo ženskih ljudskih učnih oseb to lahko mogoče. Podobno se bo postopalo s srednjimi šolami; po potrebi se bo učni načrt skrajšal. Preskrbelo se bo tudi, da dijaki, ki služijo pri vojakih, od tega v učnem oziru ne bodo imeli škode.

Deželni odbor Kranjski je nasvetoval deželnemu šolskemu svetu, da se naj prične šolski pouk po mestih in industrijskih krajih redno, na deželi pa s 1. novembrom, ker bodo kmetje rabili otroke za poljska dela.

Kakor poroča graška »Montagsz.«, je zahtevalo naučno ministrstvo izjave o pričetku šolskega leta na Štajerskem. Odočiitev sicer še ni padla, vendar pa je upati, da se bo začel pouk na graških ljudskih in meščanskih šolah že 16. sept., najkasneje 1. oktobra. Na srednjih šolah se bo pričelo s poukom 1. decembra ali pa šele z Novim letom. Samo po sebi umevno je, da se bo začel pouk po ljudskih šolah na deželi gotovo ob istem času kakor v Gradcu.

Redni pouk na gimnazijah v Ljubljani se prične dne 16. t. m. Pouk bo skupen za I. in II. državno gimnazijo v poslopiju I. državne gimnazije. Za dijake enega zavoda bo pouk dopoldne, za dijake drugega zavoda pa popoldne.

C. kr. okrajni šolski svet v Tolminu je sklenil zaradi izrednih razmer, nastalih zaradi vojne, odložiti pričetek šolskega leta 1914/15 na nedoločen čas, ki se svoječasno naznani.

Kakor naučni minister glede srednjih šol, tako odreja tudi minister za javna dela, da se prične pouk na državnih obrtnih šolah ob določenem rednem terminu. Res se stavijo tem intencijam nasproti v posameznih slučajih težkoče, ki imajo svoj vir v posebnostih obrtnega pouka. Zato bo na posameznih šolah na mestu individualno postopanje, odgovarjajoče obstoječim razmeram. Začasno sistiranje pouka bo najbrže potrebno samo na nekaterih zavodih.

Pouk na Terezijanski akademiji na Dunaju se bo pričel ob navadnem času.

Uradni list »Osservatore Triestino« poroča dne 2. septembra, da zaradi od-

redb c. kr. naučnega ministrstva začne vse šole pouk kot navadno, t. j. 16. septembra, bodisi ljudske, meščanske, gimnazije, realke in učiteljske.

Na c. kr. moškem učiteljsku v Gorici se pouk po novi odredbi predstojnih oblasti vendarle prične ob predpisanem času, t. j. dne 16. septembra t. l.

Na c. kr. ženskem učiteljsku v Gorici in z njim združeni ženski in deški vadnici se otvori šolski pouk redno. Vpisovanje je 16. in 17. t. m. od 8.—12. Ponavljalni izpiti se vršijo ta dva dneva od 3.—6. 18. je začetna sv. maša in 19. se prične redni pouk.

Za začetek šolskega pouka v šolskem letu 1914/15 na ljubljanskih srednjih šolah in na c. kr. moškem in ženskem učiteljsku v Ljubljani je določil c. kr. deželni šolski svet nastopno odredilo: 15. septembra: Vpisovanje učencev, ki žele nanovo vstopiti v prvi razred. Isti dan se morajo oglasiti vsi učenci, ki imajo dodatne in ponavljalne izkušnje. 16. in 17. septembra: Sprejemne, dodatne in ponavljalne izkušnje. 18. septembra: Vpisovanje učencev, ki so že doslej obiskovali te zavode. 19. septembra: Slovesna sv. maša. 21. septembra se začne redni pouk. — Natančnejša obvestila dajo ravnatelstva posameznih zavodov. — Po srednjih šolah izven Ljubljane se začne šolsko leto točno tistega dne, ki je imenovan v zadnjem izvestju dotičnega zavoda. Istočasno se prične tudi druge srednje šole na Kranjskem.

Ministrstvo za javna dela letos ne bo izplačevalo nobenih subvencij za obrtno-nadaljevalne šole. Ker bodo subvencije brzokone ustavili tudi lokalni faktorji, teh šol letos ne bo, vsaj v dosedanjem obsegu ne. Učitelji izgube na ta način postranski zaslužek, da bo življenje še težje. Nekateri še doslej niso dobili v lanskem šolskem letu zaslužnih nagrad. Naj se jim vsaj te izplača!

Komur ne ugaia zrnata kava, temu se priporoča Kathreinerjeva Kneippova sladna kava.

Kathreinerjeva je zdravju popolnoma neškodljiva ter ima pri tem popolni okus zrnate kave.

Pri nakupu je paziti na dobro zaprtu higijenično zavojnico s sliko župnika Kneippa.—Odprto, natehtano blagovnik nikoli pristni Kathreiner.

Novi papež.

Dne 3. t. m. je bil kardinal Jakob della Chiesa izvoljen za papeža. Novi papež si je izbral ime Benedikt XV.

Novoizvoljeni papež je bil rojen dne 21. oktobra l. 1853 v Genovi. Študiral je

Navodila k Widrovi knjigi „Moje prvo berilo“.

I. Preteklo šolsko leto smo uvedli na naši šoli v vseh treh I. razredih K. Widrovo Berilo ter dosegli izvrstne uspehe v čitanju. Tekom leta sem se pa parkrat prepričala, da ni vsem jasno, kako bi izvajali glasnike iz nekaterih slik. Tako n. pr. je imel nekdo pomislek, kako bi izvajal iz vlaka glas »u«; iz božičnega drevesca »a« itd. Ker se bliža novo šolsko leto, zato vam pošiljam pesemce in formulirane stavke, ki sem jih izvajala iz slik in ki so učenkam nudile mnogo veselja.

Koder sem mogla, sem uporabila značne pesemce, koder pa to ni šlo, sem priredila nove na podlagi slik. Pripomniti moram tudi, da smo imeli vse slike k črkam povečane za uporabo pri izvajanju; sicer pa so prav tako primitivno in z istimi barvami slikane kakor v berilu. Tudi stenske table za vaje v čitanju smo si same sestavile za vsako črko sproti na veliki močni lepenki.

Obenem prosim vse tovarišice in tovariše, ki rabijo ali so rabili to knjigo, naj pošljejo svoje priprave. Iz vsega poslanega

skala!« Res, bil je kakor skala, toda v prsih je imel srce, o bože, kako srce! Ravnal se je po izreku Tolstega: »Osrečuj in srečen boš sam.»

V politiko se ni mešal, v ospredje se ni silil nikoli. Bil je član »Litijanskega učiteljskega društva« — to je bilo vse. Sovražnika ni imel nobenega.

Pred vsem pa je bil — naš oče!

In 29. avgusta smo ga pokopali. Ob grobu se je zbrala njegova družina, njegovi šolski otroci, njegovi prijatelji in znanci. Solnce je sijalo mirno, nekako toplo, zvonovi so zvonili žalostno, prežalostno, kakor bi vedeli, da zvonijo možu poštenjaku, ki se je trudil celih petindvajset let v njih fari, ki je učil žalsko šolsko mladež že v drugem rodu in katerega trnjeva pot na polju mladinske izobrazbe je bila dolga 34 let! Prijatelj blagega pokojnika, nadučitelj g. Bezeljak iz Vač, je govoril ob grobu, za kar naj mu bo na tem mestu izrečena najiskrenejša zahvala.

Na črno krsto tam v grobu pa so padale z vftlím bobnenjem debele grude prsti, in šele tačas sem natanko in razločno razumel Župančičevo pesem »Grobovi tulijo!«

Ah, kako kruto si, življenje!

Stanko Svetina.

Toda bolezen ga ni zapustila — bil je bolan na ledvichah — in letos spomladi se je ponovila in podvojila. Stopilo mu je v noge, in kri je začela silno pešati in slabeti. Komaj je prestopal, toda v šolo je hodil vseeno z nogami polnimi bolečin. Pri vsakem koraku ga je zbolelo — ampak v šolo je šel. Vedel je, da se njegova truda in trpljenja polna pot bliža koncu — toda nikomur ni omenil o tem, niti nam domačinom. Trpel je molče, junaško, brez tožb in brez vzdihov. In če smo ga vprašali, če hoče zdravnika, je odgovoril: »Ah, ne, saj nisem bolan!« Ta njegova mogočna notranja moč! Še zadnji dan pred smrtjo, še kakih šest ur pred koncem je rekel s težavo in s prikritim trpljenjem, da mu nič ni. Samo, da ne bi trpeli mi, njegova družina. Kje dobiti tako moč!?

Zbrali smo se krog njega. Pogledal nas je, svojo družino. Tega pogleda ne pozabim nikdar. Toliko ljubezni je bilo v njem in obenem toliko obupa. »Da vas moram zapustiti! Da vas moram zapustiti!« so govornile njegove oči. Zatisnil jih je polagoma, in izpod zaprtih vejc sta se potočili dve svetli, grenki solzi — — —

Še nekaj o rajnekega značaju. Bil je miren, tih in močan, tako da so po pravici pravili njegovi prijatelji: »On je kakor

gradiva si bo vsak lahko izbral najboljšje in s tem dosegel izvrstne uspehe; obenem si pa prihranil marsikako urico pripravljanja.

i.

Ida z vrčem po vodo hiti, vrč se razbije, Ida joče: **i, i, i.**

V knjigi je moziček, majhen ko črviček, črno čepico ima, a nikomur je ne da. Če jo izgubi, glasno joče: **i, i, i.**

u.

Vlak vriska **u, u, u,** mi se peljemo domu.

Odprt na vrh, zaprt na dnu, vedno kliče **u, u, u.**

e.

Konjička v dir hitita, vozniku to ni všeč, boji se, da prevrne vseh naloženih vreč:

v Rimu ter je korak za korakom sledil karijeri pokojnega kardinala Rampolle, ki mu je bil intimen zaupnik. Z Rampollo je bil tajnik nunciature v Madridu in z Rampollo se je l. 1887 vrnil iz Madrida v Rim, kjer je bil takoj imenovan uradnikom državnega tajništva, v katerem se je l. 1900 pospel do mesta namestnika paapeškega državnega tajnika, kar pomenja načelnika službe pri kardinalu državnem tajniku.

Slabotnega telesa, a velikega uma, trdne volje, malobeseden, ni imel mladi genoveški prelat na sebi prav nič omega, po čemer se takorekoč že od daleč spozna rimske prelato in celo take, ki so vsaj nekoliko časa preživeli v Vatikanu. Nastopal je hladno in skoro osorno in vendar si je znal pridobiti poslušalca ter ga obenem držati v primerni daljavi. Zdelo se je, da se je njegova osebnost pomnožila v novem njegovem poslu; posel namestnika državnega tajnika se je pa obenem izpremenil: monsignor della Chiesa ni bil — in to se je uvidelo takoj — na svojem mestu začasno nameščen uradnik, temveč se je zdelo, da je namenjen postati naslednik državnega tajnika. Kardinal Marijan Rampolla del Tindaro je bil našel v njem vrednega sodruđnika, ki mu je njegova, kardinalova politika, veljala ne le kakor dolžnost, kakor vsakdanja naloga, temveč kakor lasten program, kakor lasten ideal. Monsignor della Chiesa, današnji papež Benedikt XV., je bil kardinalu Rampollo inteligent, zaupen in točen sodruđnik ter zvest in vztrajen tolmač njegove politike.

Usoda je hotela, da so se s politiko pok. Leona XIII. vred porušile tudi Rampollove sanje o papeštvu, in ta usoda je s tem tudi zaustavila monsign. della Chiesa pot navzgor. A ko je bil izvoljen papežem Pij X., ki je imenoval za naslednika Rampollo v državnem tajništvu kardinala Merry del Vala, je monsignor della Chiesa vendar ostal na svojem mestu. A novi državni tajnik, kardinal Merry del Val, je dobro vedel, da ima v svojem namestniku močnega nasprotnika, ki je bil v tesni zvezi ne le s kardinalom Rampollo, temveč celo z opozicijo, ki se je takoj po izvolitvi Pija X. pojavila okolo papeževega prestola.

Nova vatikanska vlada se ga je bala, a se ga ni mogla iznebiti ter ga je »pre-našala«, a monsignor della Chiesa si tega »prenašanja« ali toleriranja ni jemal k srcu, temveč je dalje deloval. Dokler ga niso odstranili iz vatikana in ga nadomestili z monsignorjem Canali, so poslaniki in ministri mnogo češče obiskovali njegov kabinet, nego onega državnega tajnika. A o najvažnejših vprašanjih je monsignor della Chiesa poročal državnemu tajniku le to, kar se mu je zdelo.

In slednjč ga je Merry del Val odstranil iz vatikana s tem, da ga je dal imenovati nadškofom v Bologni. In da bi to ne izgledilo le kakor odstranitev iz vatikana, je sam papež posvetil novoimenovanega nadškofa. Ker je pa bila že od davno s častjo nadškofa v Bologni spojena kardinalska čast, so Bolonjci zahtevali, da se monsignorju della Chiesa podeli kardinalski klobuk. Rampolla je bil med tem že umrl. Vendar se je Pij X. slednjč vdal zahtevi Bolonjcev, in to vzlic opoziciji kardinala Merry del Val, ter podelil monsignorju della Chiesa kardinalski klobuk v konzistoriju z dne 14. maja t. l.

Novi papež je iz plemiške rodovine. Giovanni della Chiesa, kontreadmiral italijanske mornarice, je njegov brat.

Ali ste že pridobili našemu listu novega naročnika?

»Rjavca moja hitra, takole to ne gre, počasi mi vozita, počasi — e! e! e!«

O.

Oskar je prav priden deček, v dar balonček on dobi. Kmalu pa se nit utrže, in balonček v zrak zleti. Oskar stoka žalostno: »Moj balonček, o! o! o!«

a.

Pogledi, Ana, sredi sobe božično tam stoji drevo, preporna soba je svetlobe, odprto zdi se mi nebo. — Tako zakliče Anton Ani, ki vsa vesela priskaklja, od radosti in začudenja oba zakličeta: **a, a.**

n.

Pove se povest o Nadi, hčerki bogatega hišnega posestnika, in o Niku, sinu ubogega vratarja.

Prošnja.

Na poziv c. kr. deželne kmetijske družbe na Dunaju z dne 30. avgusta 1914, št. 4142/1914, in na poziv predsednice »Zveze avstrijskih ženskih društev« g. M. Heinischeve smo ustanovile damski komite, ki prevzame nalogo izdelovat sadne in zelenjavne konzerve za bolnišnice, in ki bodo služile za poživilo in okrepičo našim ranjenim bolnim vojakom. V ta namen se obračamo na posestnike in druge blagodušne ljudi z iskreno prošnjo, naj bi vsakdo po svoji moči daroval v ta plemenit namen nekoliko sadja, sočivja, sladkorja, soli, kompotnih kozarcev, drv in premoğa.

Predvsem potrebujemo češpelj, sliv, hrušk, brusnic, ker se to sadje najlažje uporabi za marmelade, kompote, žele, sadni sok, mezge in posušeno sadje. — Obenem prosimo prostovoljnih sodruđnic za izdelovanje konserv.

Kakor vedno, tako tudi sedaj upamo in pričakujemo, da se odzove vsakdo po svojih močeh temu našemu vabilu, saj je sveta dolžnost nas vseh, da pomagamo našim hrabrim vojakom, našim sinovom, možem in bratom.

Vse pošiljave sprejema društvo »Mladika« v Ljubljani.

V Ljubljani, 4. sept. 1914.

Za odbor:

Franja dr. Tavčarjeva, predsednica.
Pavla Levčeva, **Silva Lahova**, odbornici.

V posnemanje!

(S Štajerskega)

Na predlog »Zveze slov. učiteljev in učiteljic« je izposloval Lehrerbund pri deželni školski svetu sledeči v 16. št. »Naredbenega lista« nahajajoči se odlok:

Ustavitev službenih razpisov za učiteljska mesta.

Da se učiteljem, ki so šli v vojno, ohrani njim pristojna pravica v celem obsegu, se ustavi, dokler se drugače ne zapove, razglasitev službenih razpisov za nadučiteljska (oziroma ravnateljska in učiteljska, oziroma strokovna učiteljska) mesta.

Mestnim in okrajnim školskim svetom se naroča, da dokler se drugače ne zapove, ne razpisujejo učnih mest, ki so popolnoma ali deloma določena za moške učiteljske moči, ampak jih začasno podelijo.

Službena mesta za nadučiteljice in učiteljice (strokovne učiteljice), se bodo vedno kakor prej razglasila in po pravih stalno zasedla.

Da ne pozabimo!

Vsi časniki so bili polni hvale, kako se je mobilizacija naše armade izvršila hitro in točno. Pri 3. koru je došlo v prvih 24. urah 80% moštva, v drugih pa še 16%, 4% so pa v Ameriki. Ta točnost je res nekaj posebnega. Zdjaj pa hvalijo časniki in celo poveljniki armade naše vojake, kako so zvesti, redni, navdušeni, hrabri in sploh nad vse pričakovanje izborni ljudje. Dalmatinski divizionar je z ozirom na to, da so inozemski časniki dvomili o zvestobi Dalmatincev, uradno zavrnil tako sumničenje in konstatiral hrabrost in zvestobo Dalmatinskih junakov. Vse to je gotovo lep pojav državnega reda in moči. Vprašanje je: Kje so se pa ti milijoni navzeli te zvestobe, tega navdušenja, te vestnosti? — Mi učitelji se lahko ponosno potrkamo na prsa in rečemo: Prinas v šoli! Šola je dala ljudem to, na kar je danes lahko država po-

Konec povesti:

Nada, dobrosrčna deklica, večkrat Niku kruha da ter pravi: »Niko, vzemi — na«.

m.

V nazornem nauku se obravnava kravo. Formuliranih stavkov mi menda ni treba navajati. K sklepu sem vzela znano Levstikovo pesemco:

Krava v sencu ruče **mu**, jaz bi rada šla domu, čaka mene tele v hlevi, a predolgo je do drevi.
Krava v sencu ruče **mu**, jaz bi rada šla domu.

v.

Vladko še ne hodi v šolo, brati, pisati ne zna, le z otroki se vojake tam na travniku igra. A ko pride mrzla zima, Vladko v sobi le sedi, od Miklavža polno škatlo vojakov takih-le dobi.

(Dalje.)

nosna l. 1866. so nas Prusi premagali. Dejal se je takrat: Pruski šolmošter je premagal Avstrijo!« — Danes se bo pa moralo reči, da je avstrijski šolmošter pruskemu pomagal premagati vsa Evropa.

Reminiscenca.

Pred leti je stopil v pokoj neki nadučitelj v Galiciji. Ko se je poslavljaj od svojih tovarišev in odraslih učencev na banketu, njemu prirejenem na čast, je med drugim rekel: »40 let sem zvesto služil in vsako leto sem izvojeval po eno veliko bitko!« Današnji časi, hrabrost in navdušenje naših junakov prav glasno potrjuje gori navedene besede.

Kranjske vesti.

JOSIP SVETINA.

V Žalni na Dolenjskem je dne 28. avg. t. l. umrl po kratkem trpljenju v 53. letu svoje dobe tovariš nadučitelj Jos. Svetina. Svojcem je bil blag soprog in oče, mladini ljubeč vzgojevalec in učitelj, tovarišem zvest prijatelj. Svoje življenje je izpolnil z dobrimi deli, s trudom in žrtvami. — Bodi mu prijazen spomin! Sladak mu počitek v ljubi domači zemlji!

MARIJA BOROVSKA.

Umrla je v Tržiču na Gorenjskem dne 27. pret. m. po dolgi bolezni učiteljica Marija Borovska. Rojena je bila v Ljubljani, kjer še deluje njena sestra Julija na dekliški šoli pri sv. Jakobu. V Tržiču je poučevala celih 26 let. Lansko leto je praznovala slovesno 25letni jubilej delovanja na tržiški šoli. Dasi zaradi bolezni nekoliko utrujena, je vendar dosegala najboljše uspehe v šoli. Učitelstvo in učenke so jo ljubili. Naj počiva v miru!

— **Odlikovanje.** Cesar je odlikoval profesorja na ljubljanski državni realki Josipa Wenzla povodom njegove vpočitve z viteškim križem Fran Josipovega reda.

— **Iz ljudskoškolske službe.** C. kr. okr. šol. svet v Krškem je imenoval Jožefa Breznikarja za prov. učitelja v Leskovcu. — C. kr. okr. šol. svet v Krškem je imenoval absolviranega učit. kandidata Antona Brodnika iz Vidma provizoričnim učiteljem na štiri razrednici v Tržiču in bivšo suplentinjo v Čatežu Hermino Stienetovo za provizorično učiteljico na dvorazrednici v Branskem Kalu. — C. kr. dež. šol. svet kranjski je imenoval bivšo suplentinjo v Št. Jurju Alojzijo Verbičevičovo za definitivno učiteljico na dvorazrednici v Škocijanu pri Turjaku.

— **En odstotek plače** so sklenili v vojne namene odstopiti profesorji druge državne gimnazije v Ljubljani.

— **Slovensko čebelarstvo društvo v Ljubljani** naznanja, da je neobdavenega sladkorja za jesensko in pomladno pitanje še precej na razpolago. Razdeljeval se bo okrog 15. septembra.

— **Šestdesetletnico** svojega rojstva je dne 2. t. m. praznoval tovariš Juraj Režek, predsednik Deželnega slovenskega učit. društva in Vdovskega društva, tajnik Učiteljskega konvikta, učitelj v Ljubljani, v popolni telesni in duševni svežosti. Vrlemu, značajnemu tovarišu, zvestemu prijatelju, odločnemu zagovorniku učiteljskih interesov v c. kr. mestnem školskem svetu in v pre mnogih učiteljskih deputacijah, želimo še obilico zdravih let! Živio!

— **Na lokalni učiteljski konferenci** na šestrazredni ljudski šoli v Toplicah pri Zagorju ob Savi, je učitelstvo soglasno sklenilo za vojne 1% mesečnih prejemkov darovati »Rdečemu križu«, da se s tem lajšajo muke naših bojevnikov. — Ob skromnih naših materialnih razmerah je ta sklep pač najlepši dokaz požrtvovalnosti učitelstva!

— **Za zapuščeno mladino.** Glasom obveščila osrednjega odbora Vincencijeve družbe v Ljubljani z dne 21. avgusta t. l. je imenovana družba za ubožno preskrbo in mladinsko varstvo na Kranjskem sklenila, z ozirom na razmere, ki so na-

stale zaradi vojne, otvoriti v Ljubljani in okolici več dnevni zavetišč, kjer bo dobivala šolska mladina obojega spola, ki je zaradi mobilizacije izgubila svoje očete in vzgojevalce, varen dom, primerno duševno in telesno delo ter opoldan in popoldan tudi potrebno hrano.

— **Pričetek šolskega leta na obeh mestnih otroških vrtcih v Ljubljani.** Na obeh mestnih otroških vrtcih se prične šolsko leto 1914/15 v sredo, dne 16. sept. t. l. — Vpisovanje se vrši v šolskih prostorih na Zaloški cesti št. 1 in v Cerkveni ulici št. 21 v torek, dne 15. septembra t. l., od 9. do 12. dopoldne.

— **Razpisane učiteljske službe.** Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Vodicah. Rok do 15. septembra. — Drugo učno mesto na dvorazrednici v Št. Gotardu. — Rok do 20. septembra. — Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Mošnjah se vnovič razpiše; prejšnje prošnje ostanejo veljavne. Rok do 30. septembra. — Ljubljana (mesto): Mesto stalnega učitelja extra statum na I. mestni deški ljudski šoli (na Ledini). Rok do 15. septembra. — Ljubljanska okolica: Nadučiteljsko mesto na dvorazrednici v Polhovem gradu in učiteljsko mesto na štiri razredn. v Šmarji. Rok do 20. septembra.

— **Sprejem gojenk v kmetijsko gospodinjstvo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.** Po okoliščinah, ki jih določajo sedanje razmere zaradi nastale svetovne vojne, se otvori šele v jeseni (bržčas okolo Vseh svetih) šestnajsti tečaj kmetijske gospodinjstve šole. Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško izpričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo vsaj do 15. oktobra t. l. glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Če bo mogoče s poukom poprej pričeti, se bo oziralo na prošilke, ki se prve zglase.

— **Matura na ljubljanski realki.** V petek, 4. t. m., se je vršil pod predsedstvom deželnega šol. nadzornika Belarja predčasni zrelostni izpit. K temu se je prijavilo 15 kandidatov. Izpit so napravili vsi z dobrim uspehom.

— **Umrla** je dne 7. t. m. v Jaršah pri Ljubljani gospa Uršula Dimnikova, rojena Dolničarjeva, mati ljubljanskega nadučitelja tovariša Jakoba Dimnika, v visoki starosti 88 let. Bila je čestitljiva slovenska žena in gospodinja dobrih rok in usmiljenega srca, ki je vse svoje življenje služila svojemu domu in blaginji svojih otrok. Bodi ji ohranjen blag spomin! Preostalim naše iskreno sožalje!

— **Matura na idrijski državni realki.** V soboto, dne 5. t. m., se je vršil pod predsedstvom dvornega svetnika g. Hubada predčasni zrelostni izpit. Prijavili so se trije kandidati: Milan Česnik, Peter Del Linz, Ivan pl. Premerstein. Vsi trije so ga napravili z dobrim vspehom.

Iz radovljiškega okraja. Vsemu p. n. učitelstvu v radovljiškem okraju v blagohotno vednost, da za čas odsotnosti pravega knjižničarja — je pri vojakihih — opravlja posle knjižničarja pri okrajni učiteljski knjižnici tovariš iz Leseca. Tedaj se nemoteno izposojuje in vrača.

Načelnik.

Štajerske vesti.

— **Z odlokom c. kr. dež. šol. sveta v Gradu** od 3. dne avgusta 1914, št. 3 6538 2 14 je dovoljena uvedba K. Widrovega »Mojega prvega berila« v Gornjeradgoneskem in ljutomerskem okraju.

— **Popravek.** Prejeli smo: V »Učit. Tovarišu« sem pred kratkim čital poročilo po »Slov. Narodu«, da je okrajni šol. svet v Gornjem gradu naročil nekemu tukajšnjemu šol. vodstvu, da mora odgovarjati na nemške tiskovine, došle od sodnije. To ni res, marveč okrajni šol. svet je po nalogu dež. šol. sveta dotičnemu šol. vodstvu moral poslati nauk, da nima pravice nemških tiskovin vračati neodgovorjenih.

— **Odlikovanje šolskega nadzornika.** C. kr. okr. šol. nadzorniku Josipu Supanku v Celju je podelil namestnik častno kolajno za 40letno zvesto službovanje.

— **Umrl** je v Ščavnici pri Zg. Radgoni nadučitelj Matija Spende, star 55 let. N. v m. p.

Pri nakupu različnega oblačilnega blaga se blagovolite obrniti na tvrdko

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

obstoja od leta 1883.

Vzorci poštnine prosto!

Izredno nizke cene!

—š— V varstvo slovensk. prebivalstva na Spod. Štajerskem so nekateri poslanci intervenirali na Dunaju in v Gradcu na pristojnih mestih.

—š— Šolska slavnost v Središču, ki jo je priredila ljudska šola v korist »Rdečemu križu«, je tako v moralnem kakor v gmotnem oziru dobro uspela. Čistega dobička je 125 K 68 v., kateri znesek se je že izročil svojemu namenu.

—š— Iz Maribora poročajo: Za one maturante, ki so poklicani k vojakom ali imajo biti poklicani in še niso popolnoma prebili zrelostnega izpita, se je ta vršil 24. in 25. avgusta. Izpraševala je posebna, kratkim potom sestavljena komisija pod predsedstvom ravnatelja dr. Jos. Tomiška. Izpit so prebili vsi trije kandidati, in sicer Feliks Senekovič, Adolf Sinkovič in strokovni učitelj Karl Brauner kot eksternist.

—š— Sv. Duh pri Lučanah. Pri Sv. Duhu je razpisana učiteljska služba. Šola je v prvem plačilnem razredu in je 3razredna. Učitelj, oziroma učiteljica ima na razpolago popolnoma meblirano sobo, malo kuhinjo in klet. Od krajnega šolskega sveta dobi na leto dva sežnja bukovih drv. Prošnja se mora vložiti do 15. septembra. Akoravno je okr. šol. svet v nemških časopisih službo razpisal le za učiteljice, se bo kr. šol. svet oziral tudi na možko učno osebo. Glej inserat!

Goriške vesti.

—g— Razglas o sprejemu gojenk v jubilejsko gospodinjstvo šole zavoda »Elizabetišče« v Tomaju. V začetku meseca novembra se otvori sedmi tečaj jubilejske gospodinjstvene šole. Prošnje za sprejem je predložiti do 1. oktobra t. l. na vodstvo jubilejske gospodinjstvene šole v Tomaju, kjer se dobe vsa podrobna pojasnila. — Z gospodinjstvo šole je v zvezi mal internat in trirazredna dekliška šola za manjše gojenke od 6.—14. leta. Zavod je na prijaznem griču, z lepo okolico, krasnim razgledom, ki se mu čudi vsak novodošlec, in z zdravim zrakom, zato je zavod res vreden priporočila. Vodstvo preskrbi gojenkam vse, kar more pospešiti njihov telesni in duševni razvoj. Razine prireditve šalji-vega in nabožnega značaja, izprehodi in izleti v bližnjo in daljno okolico imajo namen nedolžne zabave ter potrebne pouka.

—g— Učni zavodi društva »Šolski Dom«, namreč: šestrazredna dekliška šola v Šolskem domu; petrazredna deška šola v Šolskem domu; petrazredna mešana li. šola v Malem domu; deška pripravnica za srednje šole v Malem Domu; dekliška pripravnica za ženska učiteljska v Malem Domu in ženska obrtna šola v Novem Domu začnejo šolsko leto po navadi. V ponedeljek in torek, 14. in 15. septembra, bo vpisovanje od 9. do 12. ure popoldne in od 3. do 5. popoldne. V sredo, 16. septembra, bodo sv. maše; v četrtek, 17. septembra, začne redni pouk.

—g— Deška obrtno - nadaljevalna šola v Gorici, ki ji je bila odločena koncem šolskega leta za vpisovanje nedelja, 13. septembra, se ne odpre še in se naznani pozneje o svojem času, kdaj bo vpisovanje in začetek pouka.

—g— Okrajnega šolskega nadzornika za goriški okraj, dr. Pavlina, nadomestuje sedaj dr. Ipavec.

Tržaške vesti.

—t— Slovenska trgovska šola v Trstu. Ravnateljstvo nam sporoča: Vpisovanje se vrši v šolskih prostorih v ulici Stadion št. 21, I. nadstr., dne 16. in 17. sept. t. l. od 9.—12. dop. in od 3.—6. pop. — V I. letnik se sprejemajo absolutni mešč. in nižjih srednjih šol in po dobrem izpitu tudi učenci, ki imajo manj šolske predizobrazbe. V II. letnik se sprejemajo tudi absolutni I. letnika na drugih trgovskih šolah. V pripravljani letnik vstopijo lahko vsi tisti učenci, ki so dovršili vsaj I. razred kake srednje ali meščanske šole. — Na novo vstopajoči učenci plačajo (takoj pri vpisovanju) K 5 vpisnine in K 4 prispevka za učila, učenci, ki že pripadajo zavodu, pa le K 4 prispevka za učila. — Za vstop v pripravljani letnik morajo biti učenci najmanj 13 let, za I. letnik najmanj 14 let stari. — Šola ima pravico javnosti, zaradi česar so izpričevala, ki jih izdaja, enakovredna onim podobnih javnih zavodov. — Ako se oglasi najmanj 20 učenk, se otvori tudi I. letnik dekliške trgovske šole za tiste deklice, ki so izvršile meščansko ali kako tej sorodno šolo, ako se to število ne doseže, se uvrščajo učenke v deški razred. — Učenci in učenke rednih trgovskih letnikov plačajo šolnino K 200 v mesečnih obrokih po K 20, učenci pripravljane tečaja pa šolnino letnih K 80. Ubožnejši učenci se lahko deloma ali popolnoma oproste plačevanja šolnine, učenke pa se sploh ne oproste. — Za zunanje učence preskrbuje ravnateljstvo primerna stanovanja s hrano. — V pojasnilo bodi povedano, da je Slovenska trgovska šola v Trstu dnevna šola pod nadzorstvom državnih organov in je ni zamenjati z večernimi

trgovskimi tečaji. — Nadaljne informacije se dobivajo pri ravnatelju Tržaške posojilnice in hranilnice gospodu Josipu Ulčakarju v predpoldanskih uradnih urah.

—t— Vodstvo c. kr. pripravnice za srednje šole v Trstu naznanja, da se otvoritev šolskega leta 1914/15 ne vrši dne 15. septembra t. l., temveč se je ta preložila zbog vojnih dogodkov na poznejši čas, ki se pravčasno objavi. Ta naredba z ozirom na pričetek šolskega leta 1914/15, ki jo je izdalo visoko c. kr. naučno ministrstvo, zadeva tudi srednje, meščanske in ljudske šole. — Ob tej priliki se obrača vodstvo v smislu odredb predstojnih oblasti do šolske mladine c. kr. pripravnice s toplim pozivom, da naj se zaveda tudi ona v teh resnih in težkih časih dolžnosti, ki jih ima do cesarja in domovine, ter porabi svoj prosti čas z delom v pomoč svojemu bližnjemu. Večina učencev c. kr. pripravnice je iz okolice in bližnjih krajev. Tam priskočite, četudi so vaše moči še skromne, v pomoč starejšim sosedom in prijateljem pri kmetiškem in raznem domačem delu. Drugi pa zopet prosite svoje starše in namestnike, da vas pustijo k svojim ljubim sotovarišem v okolico v pomoč, kjer naj vas družijo pri delu ona bratska ljubav, ki je vladala med vami v šolskih dneh. — Kdor pa je ostal brez varstva in se čuti zapuščenega, naj se zgleda pri voditelju, ulica Fontana št. 10, II. nadstr. — Z združenimi močmi v skupni pomoči na delo, to vam bodi geslo.

—t— Vpisovanje v šolo Družbe sv. Ćrila in Metoda v Trstu se vrši dne 12., 13. in 14. septembra t. l. od 9.—11. dop. na obeh šolah pri Sv. Jakobu in na dekliški šoli na Acquedottu; dne 12. in 14. septembra t. l. od 2.—4. popoldne pa na deških vzporednicah na Acquedottu. K vpisovanju je treba privedi otroka in prinesiti s seboj le-te papirje: 1. krstni list ali izpisek iz rojstne matice anagrafičnega urada, 2. izpričevalo o cepljenju koz, 3. izpričevalo o zdravju oči. Brez teh papirjev ni mogoč vpis. Za vsakega otroka je treba povedati tudi domovinsko občino. Dosedanji učenci in učenke teh šol morajo v dneh vpisovanja oddati zadnje šolsko naznanilo v šolski pisarni. Redni pouk se začne dne 16. septembra t. l.

—t— Otvoritev glasbene šole. Podr. »Glasbene Matice« v Trstu odpre šolo za klavir in gosli s 16. septembrom. Poučeval bo obadva predmeta gsp. kapelnik Peter Teply. Vpisovanje se vrši od 11. sept. naprej od 10. predp. do 12. in od 4.—5. pop. v novih društvenih prostorih v »Narodnem domu« ulica G. Galatti 20 v mezaninu (v prejšnjih prostorih tiskarne »Ėdinost«).

Splošni vestnik.

NEMCI IN SLOVANI.

»Koelnische Zeitung«, oficijozno glasilo nemške vlade, izvaja o razmerju med Nemci in Slovani nastopno: »Najboljši slovanski narodi stoje ramo ob ramo z nami. Tega v Nemčiji ne smemo pozabiti. V marsikaterem oziru so se Nemci in Slovani v nemški državi odtujili drug drugemu, a še večje je bilo semtertja nasprotje med Slovani in Nemci v Avstriji. Kakor je skupno tekoča kri oprala zmote preteklosti, tako se hočemo v bodočnosti spominjati današnjih dni in ohraniti presčno zaupanje, ki je nastalo v teh velikih dneh med obema narodoma, in naj bodočnost dinese, karkoli hoče.«

— Moratorij šolnine so razglasili na Ogrskem, in sicer na srednjih šolah, tako da je treba plačati le vpisnino.

— Naročnikom »Slovenskega Branika« se naznanja, da je list začasno ustavljen. Naročnikom, ki so plačali naročnino za celo leto, se svoječasno pošiljanje nadaljša za zamujeno dobo. Naročniki, ki za leto 1914 še niso plačali naročnine, se vljudno prosijo, naj pošljejo 2 K za 8 prejetih števil.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Radivoj Korene.

Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev«.

Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Najzvrstnejše in najboljše tamburice izdeluje in razpošilja

Prva sisečka ročna izdelovalnica tamburic

J. Stjepušin Sisek.

Odlikovana na pariški izložbi l. 1900 in na milenijski izložbi 1896. Razun tamburic in skladeb za razna godala ima kakor gosli, citre, gitare, mandoline, harmonike, okarine i. t. d., za katere se pošilja poseben cenik s slikami. Ilustrovan cenik tamburic pošljem vsakomur zastoj. V isti tovarni izhaja strokovni tamburaški mesečnik pod imenom »Tamburica«, ki prinaša razun pouka tudi krasne tamburaške partiture ter stane letno samo 8 K.

Tovariš-penzijonist

išče službe suplenta na Slovenskem. Ime pove upravništvu.

Orgle, harmonije
piana in pianina
dobavi c. kr. dvorni dobavitelj
Jan Tuček
Kutna Hora, Češko.
Pošilja cenike brezplačno
in franko.

Ustanovljeno leta 1869.

Učiteljska služba.

Pri Sv. Duhu pri Lučanah je razpisana učiteljska služba. Šola je trirazredna in je v I. pl. r. Prošnje do 15. septembra t. l. Učitelj, oziroma učiteljica dobi meblirano sobo, malo kuhinjo, klet in dve klatfri bukovih drv.

Prva gorenjska razpošiljalnica
IVAN SAVNIK
Kranj
172

razpošilja na vse strani sveta najmodernejše in najtrpežnejše klobuke v vseh cenah in oblikah od kron 3.— dalje.

Cevlje za dame in gospode prvovrstne kakovosti prodaja pod konkurenčno ceno.

Za neugajajoče se vrne denar.
Meseca avgusta izide bogato ilustrovan cenik.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira! Solidna postrežba!

Zaloga pohišstva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik
mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter je-dilnih sob v različnih : Zaloga otomanov, di-
vanov, žimnic :
: najnovejših slogih. : in otroških vozičkov.

Popolna spalna oprava za dve osebi **K 350.—**
zgotovljena iz tu- ali inozemskega oreha ali hrasta.
Ker je trpežni izdelek je posebno priporočljivo za one, kateri se mnogokrat selijo.
Obstoječa: 2 dvoratni omari, 2 postelji, 2 nočni omarici, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.
Zahtevajte najnovejši katalog, kateri obsega nad 300 mod. slik

Št. 1436/m. š. sv.

Razglas.

Na obeh mestnih slovenskih otroških vrtech se prične novo šolsko leto 1914/5 dne 16. septembra 1914.

Vpisovalo se bo v šolskih prostorih na Zaloški cesti št. 1 in v Cerkveni ulici št. 21 dne 15. septembra 1914, od devetih do dvanajstih dopoldne.

C. kr. mestni šolski svet
v Ljubljani, dne 3. septembra 1914,

Potrjim srcem naznanjamo sorodnikom, prijateljem in znancem prežalostno vest, da so naša preljuba, skrbna in dobra mati, stara mati, tašča in sestra, gospa

Uršula Dimnik, roj. Dolničar

po dela in trpljenja polnem in skrbnem življenju, stari 88 let, prevideni s tolažili sv. vere, danes ob 7. uri zvečer mirno zaspali v Gospodu.

Pogreb nepozabne rajnce je bil v sredo, dne 9. septembra ob 4. uri popoldne iz hiše žalosti v Jaršah ob Savi na pokopališče k Sv. Križu.

Sv. maše zadušnice se bodo brale v več cerkvah.

Najblajšemu srečju — najblajši spomin!

Jarše pri Ljubljani, dne 7. septembra 1914.

Jakob, nadučitelj in občinski svetnik; Mihael, posestnik, deželni poslanec in občinski svetovalec; Janez, posestnik in občinski odbornik; Frančišek, župnik, sinovi. Marija, hči. Josipina, roj. Kraigher; Marijo, roj. Cunder; Marija, roj. Marolt, snehe. Slavoj, c. kr. učitelj; Ivan, c. kr. učitelj; Stanko, cand. ing.; Jakobinca. — Martin, kaplan, Jožef, posestnik, Mihael, Ivan, Marija, Fran, Ignacij. — Uršula, Marija, Josipina, vnuki in vnukinje. Matija Dolničar, brat.